

Samenvatting

Maastricht is trots op zijn cultuurhistorie, op zijn erfgoed, op zijn culturele talenten. Centre Céramique, Kumulus en Natuurhistorisch Museum zijn de gemeentelijke ankers binnen die trots. Culturele ankers die blijven bestaan. Die ook blijven doen waar ze goed in zijn. Toch moeten er wél stappen worden gezet. Stappen op weg naar een nieuwe toekomst voor het erfgoed in de stad. Dat is deels al gebeurd door de fusie van de drie cultuurinstellingen, maar er is meer nodig, ook om de mooie kansen die er liggen, te kunnen verzilveren. Het moet anders, willen we het culturele goud dat Maastricht in handen heeft de oppoetsbeurt kunnen geven die het verdient.

Het cultuurbeleid moet wel anders worden ingevuld, omdat de consument, de inwoner en bezoeker van de stad, daarom vraagt. Het is simpelweg een gegeven passend bij deze tijd. De fysieke uitleningen van boeken nemen af, musea zoeken naar een andere, meer interactieve en moderne, invulling en ook de (gemeentelijke) cultuureducatie boet in aan populariteit (het cursistenaantal bij Kumulus is de afgelopen vijf jaar met veertig procent gedaald). Dat is geen typisch Maastrichts fenomeen, maar wel iets dat we op Maastrichtse wijze willen aanpakken. Nieuwe tijden vragen een nieuwe aanpak waarbij de gemeente een sober maar bovenal een modern en doeltreffend antwoord wil formuleren op de vragen van de samenleving op het gebied van cultuurparticipatie, cultureel erfgoed en cultuureducatie, inclusief muziekonderwijs. Met deze opgave zijn we aan de slag gegaan. We hebben zowel intern als extern informatie opgehaald over kansen, bedreigingen en potentie van de bestaande cultuurinstellingen. Uit deze analyse blijkt dat voor de korte termijn vooral ingrijpen bij Kumulus noodzaak is, voor de langere termijn gaan we graag de discussie aan met de stad en de raad.

Eén uitgangspunt blijft bij dit alles overeind: Kumulus, Natuurhistorisch Museum en Centre Céramique blijven het kloppend hart van cultureel Maastricht.

Beslispunten

Het College:

1. Stemt in met de voorgestelde maatregelen bij Kumulus..
2. Besluit de gemeenteraad te informeren met bijgevoegde RIB en presentatie en nodigt de raad uit om het toekomstperspectief voor de gefuseerde culturele instelling samen verder vorm te geven.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 17 maart 2017:

Conform..

Collegievoorstel

1. Aanleiding

Deze collegenota is een nieuwe stap in het veranderingsproces van Centre Céramique, Kumulus en het NHMM dat in 2011 in opdracht van de Raad is gestart. Dit veranderingstraject heeft geleid tot het fuseren van de drie instellingen per 1 januari 2013. De door de fusie gecreëerde grootste culturele instelling van Maastricht moest een aantrekkelijke plek worden voor cultuur, erfgoedbeleving / archeologie en kennis. Een vanzelfsprekende ontmoetingsplaats voor iedereen die zijn horizon wil verruimen en zijn creativiteit wil ontwikkelen. Een organisatie die over de volle breedte financieel gezond is en in staat is om ook in de toekomst in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De nieuwe culturele instelling kreeg als taakstelling te voorzien in een viertal functies: Informatie, Educatie, Presentatie en Participatie.

Op vraag van het college werd er in april 2016 een eerste maal gerapporteerd over een stand van zaken binnen de nieuwe gefuseerde instelling. Uit deze rapportage bleek dat reeds heel wat stappen gezet waren: de interne fusie was afgerond (inclusief efficiencyvoordelen en uitvoering taakstellingen) en de nieuwe positionering in de stad actief opgepakt. Er werd echter ook vastgesteld dat binnen de context van een snel veranderende wereld ook de noden en verwachtingen ten opzichte van een culturele instelling snel en grondig wijzigen. Aan de directeur van Centre Céramique/Kumulus/NHMM werd hiertoe gevraagd met voorstellen te komen gericht op het toekomstbestendig maken van de nieuwe organisatie.

In mei 2016 is de directie van Centre Céramique, Kumulus en Natuurhistorisch Museum in afstemming met Beleid en Ontwikkeling aan de slag gegaan met de opdracht. De impact voor personeel en organisatie, de positionering in de stad, de producten en de huisvesting zijn in kaart gebracht. Met zowel eigen personeel als met externen (partners, gebruikers, cursisten, onderzoek) is verkend hoe de drie instellingen hun wijze van functioneren en hun aanbod kunnen aanpassen aan de snel veranderende omstandigheden en de nieuwe vragen en verwachtingen van het publiek.

2. Context

Rijksbeleid: Cultuurplan 2017-2020

Coalitieakkoord 2014 – 2018

Opdrachten:

B4 Innovatie in het cultuurbeleid door bezuiniging en vernieuwing.

B5 Extra inzet op jeugdcultuur, creatieve industrie, broedplaatsen, experimenteerruimtes en jong

talent. Ook in de buurten. Onder meer voor de groeiende internationale en studentengemeenschap.

- E4 Diverse innovatieopdrachten op meerdere beleidsterreinen. o.a. Innovatieagenda cultuursector, Transitie/Innovatie CC/Kumulus/NHMM en ontwikkeling Stedelijke Agenda Zuid Limburg.

Strategische nota's

- 'Maastricht, Stad van Culturele Carrières' (raad, oktober 2008)
- Startnotitie 'Cultuur een Rol van betekenis' (raad 28 april 2015)
- Innovatieagenda Cultuur (Raad 8 maart 2016)
- Notitie Focus en Reductie (raad, Kaderbrief 8 juli 2014)
- Economische Visie 'Made in Maastricht' (raad, 22 januari 2013)
- Uitvoeringsprogramma creatieve industrie (Raad 10 februari 2014)
- Stedelijke Agenda Zuid Limburg (opgave 'cultuur')
- Actieplan bewustwording monumenteneigenaren (college november 2016)

Eerdere besluiten:

- Raadbesluit tot fusie interne organisaties CC, Kumulus en NHMM uit 2012 (n.a.v. Kaderbrief 2012 en Bijlage VII bundeling Kumulus CC NHMM);
- Collegebesluit 19 april 2016: 'Op weg naar een "cultuur-, erfgoed- en kenniswerkplaats van de toekomst: trendanalyse en opdrachtformulering, met bijzondere aandacht voor:
 - gebruik en ontsluiting van de verschillende collecties;
 - de consequenties en mogelijke alternatieven voor het gebruik van alle huidige locaties;
 - de gevolgen voor het personeel in de vorm van een strategisch personeelsplan 2016-2020;
 - een concrete financiële onderbouwing van de te maken kosten/investeringen inclusief dekkingsvoorstellen (uitgangspunt budgettair neutraal).

3. Gewenste situatie

Het college gaat binnen de door de Gemeenteraad vastgestelde kaders op zoek naar een nieuwe invulling van de werking van de gefuseerde culturele instellingen, aangepast aan de verwachtingen van de consument, de inwoner en bezoeker van de stad Maastricht. De noodzaak tot innoveren wordt ingegeven door snelle veranderingen in de cultuurwereld met een steeds actievere burger en gebruiker, die beleving centraal stelt. Om te garanderen dat Centre Céramique, Kumulus en NHMM

een actieve en wezenlijke bijdrage blijven leveren aan Maastricht, stad van Culturele Carrières moet hun manier van werken, hun aanbod en de manier waarop zij zich in de stad positioneren aangepakt worden.

Voor het college is het belangrijk dat de doorontwikkeling plaatsvindt zonder afbreuk te doen aan de waarde van de instellingen. Dus de boeken in Centre Céramique gaan niet weg, er worden geen historische collecties afgestoten, de gebouwen gaan niet dicht en Maastricht blijft speuren naar een oplossing voor de collectie Limburgensen. De inhoud – cultuurparticipatie, cultureel erfgoed en cultuureducatie – blijft recht overeind. Wat we wel willen doen is zoeken naar slimmere manieren om de cultuuropgaven voor mekaar te brengen, naar een meer hedendaagse aanpak, en naar interessante kansen om de inhoud en de programmering te koppelen met ontwikkelingen in de stad.

Als basis voor de zoektocht naar deze nieuwe rol en invulling werden in april 2016 verschillende interne projectgroepen opgericht. Verder werden stakeholders uit het grote netwerk dat de gefuseerde instelling heeft binnen de stad betrokken in het denkproces over de toekomst van de instellingen. Ook is en wordt er regelmatig geënuquêteerd onder de gebruikers van Centre Céramique, NHMM en Kumulus waarbij ook aandacht besteed wordt naar de redenen achter het *niet* meer gebruiken van de voorzieningen. Tenslotte werd ook via extern onderzoek (MPG) getoetst hoe de verwachtingen en de beeldvorming in de samenleving zich verhouden tot het huidige aanbod en hoe de instelling kan antwoorden op de sterk veranderde vraag in de stad.

Uit bovenstaand onderzoek kwam naar voor dat er sprake is van een absolute urgentie bij Kumulus. Binnen deze instelling is per direct een aantal maatregelen nodig om een gezond kunstencentrum neer te zetten dat een breed aanbod biedt voor alle leeftijden. Daarom heeft het College gevraagd om versneld maatregelen te formuleren om Kumulus toekomstbestendig te maken. Perspectief en verbetervoorstellen Kumulus, liggen ter goedkeuring voor.

Voor het invullen van de toekomstige rol van het Natuurhistorisch Museum en Centre Céramique zijn vanuit de verschillende invalshoeken ook kansen, vragen en bedreigingen gedetecteerd. Deze visies moeten nu verder uitgewerkt worden tot een gedragen aanpak, die leidt tot een gezonde toekomst voor de cultuurinstellingen. Het college wil optimaal inzetten tot het komen tot een gemeenschappelijke visie en nodigt daarom stakeholders en gemeenteraad uit om samen een traject in te gaan, waarbinnen gekeken wordt naar wat het beste is voor de toekomst van die cultuurinstellingen zonder afbreuk te doen aan de bestaande waarde van de instellingen.

Deze bevindingen leiden dus tot een traject met 2 sporen: ingrijpen op korte termijn om de toekomst van Kumulus veilig te stellen, een traject op lange termijn waarbij de kansen voor de andere instellingen onderzocht en afgewogen worden.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Conform het toekomstperspectief wordt er bij Kumulus gebouwd aan een nieuwe personeelsstructuur bestaande uit een vaste groep van ongeveer twintig docenten aangevuld met een flexibele schil van freelancers. Dat is nodig om snel te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en trends maar ook om de financiële risico's te beperken. De ombouw van het huidige personeelsbestand gebeurt gefaseerd door natuurlijk verloop en het stimuleren van uitstroom. De huidige situatie met 60 vaste docenten op totaal iets meer dan 16 fte werd in de praktijk reeds afgebouwd omwille van de sterk versnelde terugloop van cursisten en dientengevolge deeltijdontslagen voor de zo ontstane holle uren.

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing.

8. Financiën

Onderhavig voorstel gaat uit van een budgetneutraal kader. Dat betekent dat de aangekondigde aanpak binnen de beschikbare middelen uitgevoerd wordt.

Daarbij beogen de maatregelen in de eerste plaats om het ontstane structurele tekort op de programmering bij Kumulus vanaf cultuurseizoen 2017-2018 een halt toe te roepen. Voor de aanpak van de meest urgente ingrepen bij het onderdeel Kumuluspersoneel zal frictiegeld nodig zijn. Deze frictiekosten zijn nodig om op termijn binnen de huidige begroting van Kumulus te blijven.

Alle inspanningen zijn erop gericht om deze kosten binnen de begroting van CC, Kumulus en NHMM op te vangen. De voortgang van dit proces zal sterk gemonitord worden. Bij de P&C documenten (voor het eerst bij Kaderbrief 2017) zullen we u informeren in hoeverre dit gerealiseerd is.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

Een succesvolle transitie staat of valt met de wijze waarop de participatie is georganiseerd. In het verdere transitieproces wordt de participatie van de Raad en de externe *stakeholders* meegenomen. Dit past binnen de afspraken met de Raad. Naar aanleiding van de vaststelling van de Begroting 2017 en het Memorie van Antwoord van college is de Raad geïnformeerd over de voortgang van het transitieproces en is aangekondigd dat het college in het voorjaar van 2017 de resultaten van het transitieproces met de Raad wenst te delen. In de raadswerkgroep Cultuur is in juni en oktober 2016 de voortgang gedeeld.

We hebben zowel intern als extern al stevig geïnvesteerd in het ophalen van meningen, visies en beleving omtrent de culturele instellingen. Op 18 januari 2017 zijn de woordvoerders cultuur van alle raadsfracties door MPG gehoord betreffende positionering en beeldvorming van de drie instellingen. De klantgroepen zijn in december samengesteld en uitgenodigd om hun ervaringen te delen met betrekking tot de dienstverlening en de mogelijke verbeterpunten.

Ook de institutionele externe partijen en overheden zijn regelmatig bijgepraat over het transitieproces. In het bijzonder op de thema's 'bibliotheek van de toekomst' en erfgoed (collectievorming, bewaring en beheer, ontsluiting, publiekswerking) wordt intensief in regionaal en landelijk verband gewerkt om *best practices* binnen te halen en de externe verwachting te managen. Met de culturele spelers in de stad en de regio is overlegd over rolverdeling en synergie. In het bijzonder op het vlak van erfgoedbeheer en – beleving is in samenwerking met de Makelaar Innovatieagenda cultuur gebouwd aan een nieuw actieplatform, de 'erfgoedarena' en met de Maastrichtse onderwijsinstellingen is een nieuw programma "Toon je Talent - Cultuureducatie met Kwaliteit" geformuleerd, om cultuurparticipatie van kinderen mogelijk te maken en te vergroten binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. Met de internationale spelers zoals ITEM wordt bekeken hoe het internationale info - en servicepunt voor de groeiende groep internationals in

en om deze stad kan bijdragen aan het vertrouwd maken met de Maastrichtse cultuur en geschiedenis.

11. Voorstel

Het College:

1. Stemt in met de voorgestelde maatregelen bij Kumulus.
2. Besluit de gemeenteraad te informeren met bijgevoegde RIB en presentatie en nodigt de raad uit om het toekomstperspectief voor de gefuseerde culturele instelling samen verder vorm te geven.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

De portefeuillehouder cultuur coördineert de dialoog van het College met de Raad met het oog op het actualiseren van het aanbod en de rol in de stad. De directeur van Centre Céramique, Kumulus en NHMM realiseert de maatregelen voor Kumulus. Bij de Kaderbrief 2017 moeten de 1e resultaten zichtbaar gemaakt worden en indien nodig en gewenst wordt de koers op dat ogenblik bijgestuurd.